U4. Sistema de fitxers. Ubuntu

@tofermos 2024

Índice

1.	Introducció	3
2.	Els arxius 2.1 Els comodins	3 3 4
3.	Els permisos d'arxius	4
4.	Operacions comunes d'arxius	5
5.	Els directoris 5.1 Els permisos dels directoris	6
6.	Rutes relatives i absolutes 6.1 Ruta absoluta	7 7 8
7.	Tipus de sistemes d'arxius 7.1 El sistema de fitxers basat en inodes	8 9 13 13
8.	Comprovar el sistema d'arxius	15
9.	Els sistemes transaccionals <i>Només llegir</i> 9.1 Com utilitzar snapshots amb Btrfs	15 15
10	. Enllaços simbòlics i enllaços durs 10.1 Crear un enllaç simbòlic	16 16
11	. L'ordre stat	16
12	a. L'atribut l/d/-	17
13	Empaquetament i compressió de fitxers 13.1 Empaquetament amb tar	17 17

13	Glossari	21
	13.3 Compressió i descompressió amb rar	19
	13.2 Compressió i descompressió amb zip	19

1. Introducció

Un sistema d'arxius és una estructura que un sistema operatiu utilitza per a organitzar i emmagatzemar dades de manera eficient en un dispositiu d'emmagatzematge (disc dur, SSD, etc.). El sistema de fitxers és essencial per a garantir que els arxius es puguen crear, modificar i eliminar de manera segura i controlada.

Els sistemes operatius basats en Linux, com Lubuntu, ofereixen diversos tipus de sistemes de fitxers, cadascun amb les seues característiques. A més, mitjançant la línia de comandes (terminal), es poden realitzar operacions avançades sobre els arxius i directoris de manera eficient.

2. Els arxius

Els arxius són els elements bàsics del sistema d'emmagatzematge. En Linux, qualsevol cosa és un fitxer, incloent dispositius, processos i sockets.

2.1 Els comodins

Els comodins són caràcters especials que permeten operar sobre múltiples arxius de manera més eficient.

Comodí	Descripció	Exemple
*	Substitueix qualsevol nombre de	ls *.txt (mostra tots els
	caràcters	fitxers .txt)
?	Substitueix un sol caràcter	ls arxiu?.txt (mostra
		arxiu1.txt, però no
		arxiu11.txt)
[]	Substitueix un conjunt de caràcters	ls arxiu[12].txt
		(mostra arxiu1.txt i
		arxiu2.txt)

Exemple 1

```
ls *.jpg
```

Aquest exemple llistarà tots els fitxers amb extensió .jpg del directori actual.

Exemple 2

```
ls document[12].txt
```

Aquest exemple mostrarà els arxius document1.txt i document2.txt.

2.2 Tipus d'arxius

Els arxius en Linux es poden classificar en diversos tipus: - Arxius normals: arxius de text o binaris. - Directoris: contenidors que emmagatzemen altres arxius. - Arxius de dispositiu: representen el maquinari (discs, impressores). - Enllaços: referències a altres arxius. - Arxius de sockets: usats per a la comunicació entre processos.

Per a identificar el tipus d'un arxiu:

```
file nom arxiu
```

Exemple

```
file /bin/bash
```

Aquesta ordre indicarà que /bin/bash és un executable binari.

3. Els permisos d'arxius

Cada arxiu o directori en Linux té associats permisos que controlen qui pot llegir, escriure o executar l'arxiu.

Permís	Descripció	ordre
r	Lectura	Permet llegir el contingut de l'arxiu
W	Escriptura	Permet modificar l'arxiu

Permís	Descripció	ordre
x	Execució	Permet executar l'arxiu com un programa

Els permisos s'assignen per a tres categories: - Propietari (u) - Grup (g) - Altres (o)

Per a veure els permisos:

Exemple

ls -1 document.txt

Això mostrarà els permisos del fitxer document.txt, per exemple:

-rw-r--r-- 1 usuari grup 1234 oct 13 08:42 document.txt

4. Operacions comunes d'arxius

Operació	Descripció	ordre
Llistar arxius	Mostra els arxius del directori actual	ls
Copiar arxius	Copia un arxiu a una altra ubicació	cp fitxer_origen
		fitxer_desti
Moure o canviar	Mou o canvia el nom d'un arxiu	mv fitxer_origen
nom		fitxer_desti
Eliminar arxius	Esborra un arxiu	rm fitxer
Crear un arxiu buit	Crea un arxiu buit	touch nom_fitxer
Consultar el	Mostra el contingut d'un arxiu de	cat fitxer, less fitxer
contingut	text	

Exemple 1: Copiar un fitxer

cp document.txt /home/usuari/Documentos/

Exemple 2: Eliminar un fitxer

rm document.txt

Exemple 3: Crear un fitxer buit

touch nou_fitxer.txt

5. Els directoris

Els directoris són arxius especials que contenen altres arxius i directoris. Permeten estructurar i organitzar el sistema de fitxers de manera jeràrquica.

5.1 Els permisos dels directoris

Els permisos per a directoris funcionen de manera similar als arxius, però amb algunes diferències: - \mathbf{r} (lectura): permet llistar els continguts del directori. - \mathbf{w} (escriptura): permet crear o eliminar fitxers dins del directori. - \mathbf{x} (execució): permet accedir a un directori (canviar-hi).

Per a canviar permisos a un directori:

chmod u+rwx nom directori

5.2 Operacions comunes amb els directoris

Operació	Descripció	ordre
Crear un directori	Crea un nou directori	mkdir nom_directori
Eliminar un	Esborra un directori	rmdir nom_directori
directori buit		
Eliminar un	Esborra un directori i tots els seus	rm -r nom_directori
directori amb	arxius	
contingut		
Canviar de directori	Navegar entre directoris	cd nom_directori

Operació	Descripció	ordre
Llistar el contingut	Llistar el contingut d'un directori	ls nom_directori

Exemple 1: Crear un directori

mkdir Projecte

Exemple 2: Eliminar un directori buit

rmdir Projecte

6. Rutes relatives i absolutes

En Linux, una **ruta** és la forma d'accedir a un fitxer o directori dins del sistema de fitxers. Hi ha dos tipus principals de rutes: **relatives** i **absolutes**.

6.1 Ruta absoluta

Una ruta absoluta és aquella que comença des de l'arrel del sistema de fitxers (/) i proporciona la ubicació completa d'un fitxer o directori. No depèn del directori actual en què et trobes.

Exemple de ruta absoluta:

/home/usuari/Documentos/document.txt

En aquest cas, la ruta comença des de l'arrel (/) i especifica tot el camí fins al fitxer document.txt.

Exemple d'ús:

cd /home/usuari/Documentos

Aquesta ordre et porta directament al directori Documentos, independentment del directori on et trobes actualment.

6.2 Ruta relativa

Una ruta relativa es defineix respecte al directori actual. No comença des de l'arrel, sinó des del directori en què estàs treballant. Si estàs en un directori concret, pots utilitzar rutes relatives per accedir a fitxers o subdirectoris dins del directori actual.

Exemple de ruta relativa:

Si estàs en /home/usuari i vols accedir a Documentos/document.txt, pots utilitzar una ruta relativa:

cd Documentos

Ús dels símbols . i ...

- . fa referència al directori actual.
- .. fa referència al directori pare (el directori immediatament superior).

Exemple d'ús:

Per a pujar un nivell en la jerarquia de directoris:

cd ..

Per a moure's a un altre directori dins del directori pare:

cd ../Documents

7. Tipus de sistemes d'arxius

Linux suporta diferents tipus de sistemes de fitxers, cadascun amb les seues característiques.

Sistema d'arxius	Característiques
ext4	Sistema d'arxius per defecte en moltes distribucions Linux.
NTFS	Utilitzat per Windows, compatible amb Linux.
FAT32	Compatible amb diversos sistemes operatius, limitacions de
	grandària d'arxiu.
Btrfs	Suporta snapshots, més adequat per a sistemes avançats.

Altres que no suporta Linux interessants

Sistema d'arxius	Característiques
ReFS	De Microsfot. Utilitza una tècnica de comprovació de la
	integritat de dades (checksums)
APFS	Apple File System. El més actual d'Apple

Per a identificar el sistema de fitxers d'una partició:

df -T

Sobre FAT32

Recordeu que un dels límits de FAT32 és el de tamany de fitxer de 4 Gb. Les ISOs de Sistemes operatius actuals, per exemple, solen ocupar més:

Per tant, els pendrive que solen vindre formatats a FAT32, els haurem de formatar a NTFS

7.1 El sistema de fitxers basat en inodes

En Linux, el sistema de fitxers està basat en **inodes**. Un inode és una estructura de dades que conté informació important sobre un fitxer o directori. Cada fitxer en un sistema de fitxers de Linux té un inode associat que actua com la seua **clau única**. L'inode no emmagatzema el nom del fitxer ni el seu contingut, sinó que guarda informació sobre el fitxer, com ara:

- 1. Tipo de archivo
- 2. Tamaño de archivo
- 3. ID del propietario
- 4. ID del grupo
- 5. Permisos de lectura, escritura y ejecución
- 6. Último acceso
- 7. Último cambio
- 8. Última modificación

Veiem un exemple. Obtenim aquesta informació amb l'ordre stat

```
tomas@portatil:~$ stat TAK
 Fitxer: TAK
      Mida: 41
                        Blocs: 8
                                          Bloc d'E/S: 4096
                                                              fitxer ordinari
Dispositiu: 10302h/66306d
                            Node-i: 31110068
                                                Enllaços: 1
Accés: (0664/-rw-rw-r--) UID: (1000/
                                                  GID: ( 1000/
                                         tomas)
                                                                  tomas)
Accés: 2024-10-12 10:41:05.321763136 +0200
Modificació: 2024-10-12 10:41:02.695832661 +0200
      Canvi: 2024-10-12 10:41:02.695832661 +0200
 Naixement: 2024-04-12 01:11:05.742263329 +0200
```

- Mida: 41. Indica la mida del fitxer en bytes. En aquest cas, el fitxer té una mida de 41 bytes.
- Blocs: 8. Quants blocs de disc ocupa el fitxer. Un bloc és la unitat mínima d'emmagatzematge al sistema de fitxers. Encara que el fitxer només ocupe 41 bytes, probablement el sistema de fitxers utilitza blocs més grans (per exemple, de 4 KB), i aquest fitxer ocupa 8 blocs.
- Bloc d'E/S: 4096. És la mida del bloc d'entrada/sortida (E/S) en bytes. Això indica la mida de les operacions mínimes de lectura o escriptura que el sistema de fitxers utilitza. En aquest cas, són 4096 bytes (4 KB).
- Tipus de fitxer. Aquí indica que és un fitxer ordinari (nidirectoris, enllaços simbòlics, dispositius, etc.).
- Dispositiu: 10302h/66306d. Identifica al dispositiu (disc) en format hexadecimal (10302h) i decimal (66306d). Aquest valor identifica el dispositiu d'emmagatzematge en què es troba el fitxer.
- Node-i: 31110068. El número d'inode del fitxer (directori...) identifica l'inode qie és una estructura de dades amb informació sobre el fitxer en un sistema de fitxers (metadada).
- Enllaços: 1. Mostra el nombre d'enllaços durs al fitxer o noms que té.
- Accés: (0664/-rw-rw-r-). Els permisos del fitxer en format numèric i simbòlic: 0664

és la representació octal dels permisos (r = read, w = write, x = execute). Això significa que el propietari i el grup tenen permisos de lectura i escriptura (rw-), i altres usuaris només tenen permisos de lectura (r-). -rw-rw-r- és la representació simbòlica: el primer guió significa que és un fitxer ordinari (no un directori), després venen els permisos per al propietari, el grup i altres usuaris.

- UID: (1000/tomas). L'usuari propietari del fitxer que té el UID (User ID) de 1000 i el nom d'usuari és tomas.
- GID: (1000/tomas). El grup propietari del fitxer que té el GID (Group ID) és també 1000 i el nom del grup és tomas.
- Accés: 2024-10-12 10:41:05.321763136 +0200. Data i hora de l'última vegada que s'ha accedit al fitxer (només lectura o consulta).
- Modificació: 2024-10-12 10:41:02.695832661 +0200. Data i hora de l'última modificació del **contingut** del fitxer (quan es van modificar les dades del fitxer).
- Canvi: 2024-10-12 10:41:02.695832661 +0200. Data i hora de l'últim canvi en les **metadades** del fitxer (com els permisos, propietari, etc.).
- Naixement: 2024-04-12 01:11:05.742263329 +0200. Data i hora de **creació** del fitxer.

Característiques dels inodes

- Clau única: Cada fitxer o directori té un número d'inode únic dins del sistema de fitxers.
- 2. **Informació associada**: Conté metadades del fitxer, com propietari, permisos, dates...
- 3. Punter als blocs de dades: L'inode apunta als blocs del disc on es guarda el contingut del fitxer.
- 4. **Separació de noms i dades**: Els noms del fitxer i l'inode estan separats; és per això que és possible tenir múltiples noms (enllaços durs) apuntant al mateix inode. Diferència clau de Unix/Linux.

Exemple: Visualitzar el número d'inode d'un fitxer

Pots visualitzar el número d'inode associat a un fitxer (o directori) amb l'ordre següent:

```
ls -i nom fitxer
```

stat nom fitxer

Inode en acció

Quan crees un fitxer en un sistema de fitxers de Linux, s'assigna un inode per a aquest fitxer. Aquest inode manté informació sobre el fitxer, però el nom del fitxer està associat a aquest inode dins del directori. Quan elimines un fitxer, el sistema de fitxers només elimina l'enllaç (link) entre el nom del fitxer i l'inode, i no allibera l'inode fins que tots els enllaços (si hi ha més d'un) han estat eliminats.

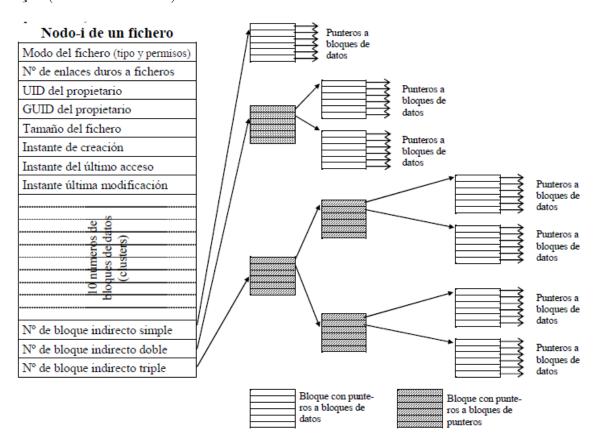

Figura 1: Figura 4: Inode estructura

Com hem vist el tamanay de cada fitxer (41bytes a l'exemple) és menor del que realment ocupa al disc. Això és deu que cal un mínim de blocs que tenen un tamany determinat.

Tamany real i tamany en disc

Només cal entendre que la informació d'un fitxer quan està carregat a la RAM o quan un programador de Python està creant-lo normalment augmenta quan es grava a memòria secundària perquè el disc usa un mínim de blocs amb un tamany.

Tamany real <= Tamany en disc

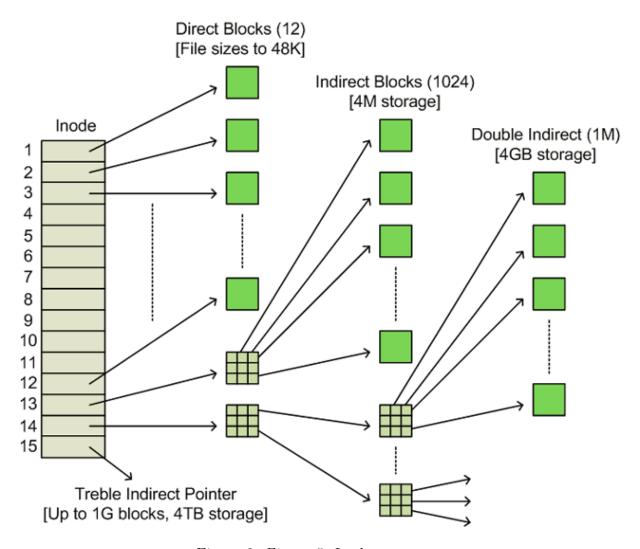

Figura 2: Figura 5: Inode estructura

7.2 Representació gràfica

Veiem gràficament les **etiquetes o noms de fitxers**, els **inodes** i **l'àrea de dades** com quedarien en una còpia de fitxer, un enllaç dur i un enllaç simbòlic.

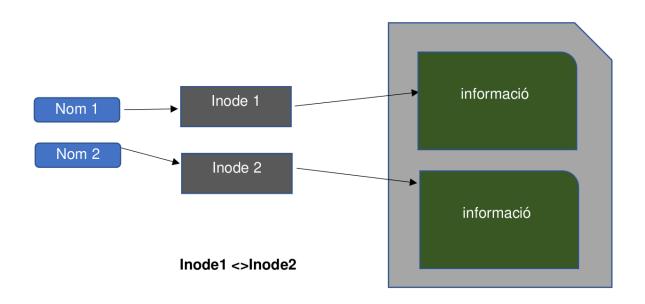

Figura 3: Figura 1: Còpia de fitxer

Còpia de fitxer

Enllaç dur

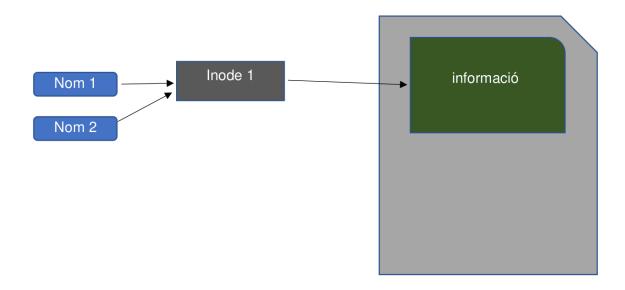
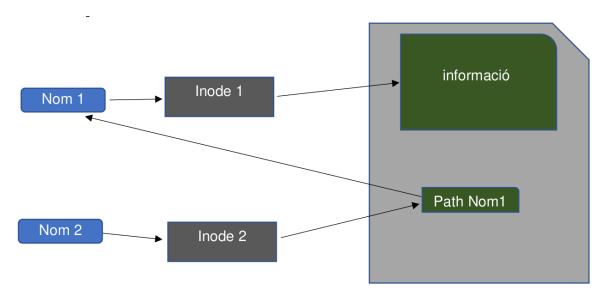

Figura 4: Figura 2:Enllaç dur

Enllaç simbòlic

Resum 1. Cada fitxer (nom) està enllaçat a un inode únic.Pot haver més d'un (diferència amb la resta de SO) 2. L'inode conté informació del fitxer (metadades) i apunta als blocs de dades del disc. 3. Els blocs de dades són els que emmagatzemen el contingut real del

Nom2= Enllaç simbòlic.

Figura 5: Figura 3:Enllaç simbòlic

fitxer.

8. Comprovar el sistema d'arxius

Linux ofereix eines per a comprovar i reparar sistemes de fitxers.

fsck /dev/sdX

Aquesta ordre comprova i repara el sistema de fitxers del dispositiu /dev/sdX.

9. Els sistemes transaccionals *Només llegir*

Els sistemes d'arxius transaccionals permeten que les operacions d'escriptura siguen atòmiques, garantint que qualsevol canvi es complete amb èxit o es revertisca totalment en cas d'error. Un exemple d'això és Btrfs, que permet utilitzar snapshots i còpies segures.

9.1 Com utilitzar snapshots amb Btrfs

Un snapshot és una còpia instantània del sistema de fitxers en un moment concret.

btrfs subvolume snapshot /mnt/source /mnt/snapshot

Aquesta ordre crea un snapshot del volum /mnt/source.

10. Enllaços simbòlics i enllaços durs

Un enllaç simbòlic (soft link) és com un "accés directe" a un altre fitxer. Un enllaç dur (hard link) fa que dos noms d'arxiu apunten al mateix contingut.

Tipus d'enllaç	Descripció
Enllaç simbòlic	Apunta a la ubicació d'un altre
	arxiu
Enllaç dur	Apunta al mateix contingut de
	dades dins del disc

10.1 Crear un enllaç simbòlic

ln -s fitxer_original enllac_simbòlic

10.2 Crear un enllaç dur

ln fitxer original enllac dur

Exemple

ln -s /home/usuari/document.txt document enllac.txt

11. L'ordre stat

L'ordre stat proporciona informació detallada sobre un arxiu o directori, incloent la mida, permisos, inode i dates.

Exemple d'ús

stat document.txt

Aquesta ordre mostra informació completa sobre el fitxer document.txt.

12. L'atribut l/d/-

Quan es fa un 1s -1, el primer caràcter de cada línia indica el tipus d'arxiu: - - indica un arxiu normal. - d indica un directori. - 1 indica un enllaç simbòlic.

Exemple

```
ls -l
```

Eixida:

```
-rw-r--r- 1 usuari grup 1234 oct 13 08:42 document.txt
drwxr-xr-x 2 usuari grup 4096 oct 13 08:42 carpeta
lrwxrwxrwx 1 usuari grup 12 oct 13 08:42 enllac -> document.txt
```

En aquest exemple, document.txt és un arxiu normal, carpeta és un directori i enllac és un enllaç simbòlic.

13. Empaquetament i compressió de fitxers

Empaquetar i comprimir són dues operacions relacionades però diferents. **Empaquetar** consisteix a ajuntar diversos fitxers en un sol arxiu, mentre que **comprimir** implica reduir la grandària d'un o més arxius mitjançant un algoritme de compressió.

13.1 Empaquetament amb tar

L'ordre tar s'utilitza per a empaquetar diversos fitxers en un sol arxiu. El format tar no realitza compressió per si mateix, simplement empaqueta fitxers i directoris en un únic arxiu.

Paràmetres més comuns de l'ordre tar

Paràmetre	Descripció
-с	Crea un arxiu empaquetat
-x	Extreu fitxers d'un arxiu empaquetat

Paràmetre	Descripció
-ν	Mostra informació detallada durant
	l'empaquetament o descompressió (mode
	detallat)
-f	Especifica el nom de l'arxiu empaquetat
-z	Comprimeix l'arxiu amb gzip
-j	Comprimeix l'arxiu amb bzip2

Exemple d'empaquetament d'una carpeta sencera amb tar

```
tar -cvf arxiu_empaquetat.tar directori_a_empaquetar/
```

Aquest exemple empaqueta el directori complet sense comprimir-lo. El paràmetre -c indica que estem creant un arxiu, -v mostra els detalls i -f especifica el nom de l'arxiu de destinació.

Exemple d'empaquetament i compressió amb tar i gzip

```
tar -czvf arxiu_comprimit.tar.gz directori_a_empaquetar/
```

Ací s'empaqueta el directori i es comprimeix utilitzant gzip. El paràmetre -z afegeix compressió gzip a l'arxiu empaquetat.

Exemple de descompressió d'un arxiu tar.gz

```
tar -xzvf arxiu_comprimit.tar.gz
```

Aquest exemple extreu els fitxers d'un arxiu comprimit tar.gz. El paràmetre -x indica que s'ha d'extreure, mentre que -z especifica que es tracta d'un arxiu comprimit amb gzip.

Exemple d'empaquetament i compressió amb tar i bzip2

```
tar -cjvf arxiu_comprimit.tar.bz2 directori_a_empaquetar/
```

Aquest exemple utilitza bzip2 per a comprimir l'arxiu, gràcies al paràmetre -j.

Exemple de descompressió d'un arxiu tar.bz2

```
tar -xjvf arxiu_comprimit.tar.bz2
```

Aquesta ordre extreu un arxiu empaquetat i comprimit amb bzip2.

13.2 Compressió i descompressió amb zip

El format zip és àmpliament utilitzat, especialment en sistemes Windows, però és compatible també amb Linux. A diferència de tar, zip empaqueta i comprimeix fitxers en un únic pas.

Exemple de compressió d'una carpeta sencera amb zip

```
zip -r arxiu_comprimit.zip directori_a_comprimir/
```

En aquest exemple, el paràmetre -r permet comprimir tot el directori i els seus subdirectoris de manera recursiva en un únic arxiu zip.

Exemple de descompressió d'un arxiu zip

```
unzip arxiu_comprimit.zip
```

Aquesta ordre descomprimeix el contingut de l'arxiu zip al directori actual.

13.3 Compressió i descompressió amb rar

El format rar és molt utilitzat en Windows i pot comprimir de manera molt eficient. A Linux, cal instal·lar l'eina rar per a poder treballar amb aquest format.

Paràmetres comuns de l'ordre rar

Paràmetre	Descripció
a	Afegir fitxers a un arxiu rar (comprimeix fitxers)
X	Extreu fitxers d'un arxiu rar

Paràmetre	Descripció
r	Comprimir recursivament (inclosos subdirectoris)

Exemple de compressió d'una carpeta sencera amb rar

```
rar a -r arxiu_comprimit.rar directori_a_comprimir/
```

El paràmetre a crea un arxiu comprimit. El paràmetre -r assegura que es comprimeix tot el directori de manera recursiva, incloent subdirectoris.

Exemple de descompressió

D'un arxiu rar

```
unrar x arxiu_comprimit.rar
```

Aquesta ordre extreu tot el contingut de l'arxiu rar.

Diferència entre empaquetar i comprimir

- Empaquetar: consisteix a ajuntar diversos fitxers en un únic arxiu. L'arxiu resultant no es comprimeix. Exemples: arxius .tar.
- Comprimir: es redueix la grandària de l'arxiu mitjançant algoritmes de compressió. Exemples: arxius .zip, .rar, .tar.gz.

Relació del format tar amb paquets d'instal·lació

El format tar es fa servir habitualment per a empaquetar programari i biblioteques per a la seua distribució en sistemes Linux. Els paquets .tar.gz o .tar.bz2 encapsulen fitxers de codi font o binaris, la qual cosa permet distribuir programari o fonts per a la compilació i instal·lació en diverses màquines.

Compatibilitat amb Windows

Els formats zip i rar són àmpliament utilitzats en Windows, i són compatibles tant amb aquest sistema com amb Linux. El format tar és nadiu en Linux, però pot ser utilitzat en Windows mitjançant programari de tercers com 7-Zip o WinRAR, que

poden descomprimir arxius .tar.gz o .tar.bz2. Això fa que els arxius empaquetats en

Linux puguen ser utilitzats també en Windows.

13 Glossari

Clàr! A continuació et presento un glossari basat en el text que hem tractat fins ara, amb

les definicions claus per ajudar a entendre millor els conceptes discutits.

Glossari

Arxiu o fitxer: Element bàsic de magatzematge en un sistema operatiu, que pot ser de

text, binari, dispositiu, enllaç, o socket.

Blocs de dades: Unitats on es guarda físicament el contingut dels arxius en un disc dins

del sistema de fitxers.

Btrfs: Sistema d'arxius per a Linux que suporta característiques com snapshots i còpies

de seguretat.

Carpetes: Contenidors d'arxius que permeten organitzar el sistema de fitxers de manera

jeràrquica.

Comodins: Caràcters utilitzats per substituir altres caràcters en operacions que involucren

noms d'arxius.

Directoris: Vegeu Carpetes

Enllaços: Referències a arxius que poden ser simbòlics (soft links) o durs (hard links).

Ext4: Sistema d'arxius estàndard per a moltes distribucions de Linux, conegut per la

seva robustesa i eficiència.

FAT32: Sistema d'arxius que ofereix compatibilitat amb diversos sistemes operatius però

amb limitacions en la grandària i característiques.

Fitxers: Vegeu Arxiu.

Inode: Estructura de dades que conté informació essencial sobre arxius i directoris, com

permisos, propietari, i ubicació dels blocs de dades.

21

Linux: Sistema operatiu de tipus Unix que és de codi obert i utilitzat àmpliament en servidors i sistemes embebuts.

NTFS: Sistema d'arxius utilitzat per Windows, compatible amb Linux a través de eines específiques.

Permisos: Atributs assignats a arxius i directoris que determinen qui pot llegir, escriure, o executar-los.

Ruta absoluta: Camí complet des de l'arrel (/) del sistema de fitxers fins a un arxiu o directori específic.

Ruta relativa: Camí que comença des del directori actual fins a un altre arxiu o directori, no comença des de l'arrel.

Sistema de fitxers: Estructura organitzativa usada per un sistema operatiu per controlar com es guarda i recupera la informació del disc.

Snapshots: Funció suportada per alguns sistemes de fitxers (com Btrfs) que permet crear una còpia instantània del sistema de fitxers en un moment concret.

Tar: Utilitat que permet empaquetar múltiples arxius en un sol arxiu, sovint usat juntament amb eines de compressió com gzip o bzip2.

Zip/Rar: Formats de compressió de fitxers que permeten reduir la grandària dels fitxers emmagatzemats i suporten la compressió d'una carpeta sencera.